

לשאלת אחדותו של ספר ישעיהו

1. ישעיהו:

- (מ, ה) ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר:
- (מט, כו) וידעו כל בשר כי אני ה' מושיעך וגאלך אביר ועקב:
- (סו, טז) כי באש ה' נשפט ובחברו את כל בשר ורבו חללי ה':
- (סו, כג) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה':
- (סו, כד) כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר:

2. ישעיהו:

- (מ, ב) דברו על לב ירושלים וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עונה...
- (מב, כה) וישפך עליו חמה אפו ועזוז מלחמה ותלהטהו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב:
- (מו, ח) זכרו זאת והתאששו השיבו פושעים על לב:
- (נז, א) הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק:
- (סה, יז) כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב:

3. ה' כבורא העולם:

- בר"א: מ', כו, כח; מ"ב, ה; מ"ג, ז; מ"ה, ז, ת, יב, יח.
- יצ"ר: מ"ג, ז, י; מ"ה, ז, יח (2).

4. בן סירא פרק מח לג-לד:

ברוח גבורה חזה אחרית, וינחם אבלי ציון. עד עולם הגיד נהיות ונסתרות לפני בואן.

5. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף יד עמוד ב - דף טו עמוד א:

ומי כתבן? משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב, יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה, שמואל כתב ספרו ושופטים ורות, דוד כתב ספר תהלים. ע"י עשרה זקנים... ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקיינות, חזקיה וסיעתו כתבו ישעיה משלי שיר השירים וקהלת... עזרא כתב ספרו...
יהושע כתב ספרו, והכתיב 'וימת יהושע בן נון עבד ה' ' (יהושע כ"ד, כט)? דאסקיה אלעזר. והכתיב 'ואלעזר בן אהרן מת' (שם, לג)? דאסקיה פנחס. שמואל כתב ספרו, והכתיב 'ושמואל מת' (שם"א כ"ח; ג)? דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא.

6. ויקרא רבה (וילנא) פרשת ויקרא פרשה ו סימן ו:

א"ר סימון: בארי לא נתנבא אלא שני פסוקים ולא היה בהם כדי ספר ונטפלו בישעיה, ואלו הן 'וכי יאמרו אליכם' (ישעיהו ח', יט) וחברו.

7. נצי"ב הרחב דבר בראשית פרק מט פסוק י:

ומיכה הנביא אמר 'ואתה בית לחם אפרתה' (מיכה ה', א)... נבואה זו סתומה מאד. ונראה שהיא קדומה מימי שפוט השופטים, שהוכיח אז נביא את גדולי בית לחם, ובימי מיכה נטפלה נבואה זו עם שארי דבריו. וכהא איתא ברבא ויקרא פ"ז על שני מקראות בישעיה שהיו מכבר משל בארי ולא היה בהם כדי ספר ונטפלו בישעיה, והרבה יש כזה בנביאים וכתובים.

8. פירוש רבי אברהם בן עזרא ישעיהו פרק מ פסוק א:

נדבקה זו הפרשה בעבור שהזכיר למעלה (ל"ט, ו-ז) כי כל אוצרות המלך גם בניו יגלו לבבל, על כן אחרי זאת הנחמות. ואלה הנחמות הראשונות מחצי הספר על דעת רבי משה הכהן על בית שני, ולפי דעתי הכל על גלותינו, רק יש בתוך הספר דברי גלות בבל לזכר, כי כורש ששלח הגולה. ואולם באחרית הספר דברים הם לעתיד כאשר אפרש. ודע כי מעתיקי המצות ז"ל אמרו כי ספר שמואל כתבו שמואל, והוא אמת עד 'וימת שמואל' (שמ"א כ"ה, א)... והעד, 'מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו' (ישעיהו מ"ט, ז), ויש להשיב, כאשר ישמעו שם הנביא, ואם איננו, והמשכיל יבין.

9. ישעיהו פרק מט:

(ז) פה אמר ה' גאל ישראל קדושו לזוה נפש למתעב גוי לעבד משלים מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו למען ה' אשר נאמן קדש ישראל ויבחרך: (ח) פה אמר ה' בעת רצון עניתיך וביום שועה עזרתיך ואצרך ואפתוך לברית עם להקים ארץ להנחיל נחלות שממות:

10. פירוש רבי אברהם בן עזרא ישעיהו פרק מט פסוק ז-ח:

כה וגו', גם אלו דברי הנביא, וככה הוא, 'כה אמר ה' - לי, שאני בזוי נפש אצל הרשעים... מלכים יראו וקמו', הנה כבר רמזתי לך זה הסוד בחצי הספר. ועל דעת רבים כי המלכים כמו כורש, כאשר ישמע דברי הנביא יקום וישתחוה: 'למען ה', כי נאמן בדברו: והנה כ"ף 'ויבחרך', לעד על יושר זה הפירוש: בעת רצון עניתיך, גם זה עד על הרמז, ורבים אמרו כי כ"ף 'עניתיך' שב אל כורש, והנה אין הפרשה דבקה.

11. ישעיהו:

(א, יא) למה לי רב זבחיכם יאמר ה' שבעתי עלות אילים וחלב מריאים...

(א, יח) לכו נא ונוקחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשגלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו:

(לג, י) עתה אקום יאמר ה' עתה ארום עתה אנשא:

(מא, כא) קרבו ריבכם יאמר ה' הגישו עצמותיכם יאמר מלך יעקב:

(סו, ט) האני אשביר ולא אוליד יאמר ה' אם אני המוליד ועצרת יאמר אלהיך:

12. רחל מרגליות, אחד היה ישעיהו, ירושלים תשי"ד, עמ' כ:

רעיון חלוקת הספר נובע מתוך גישה ריאליסטית-היסטורית, המחפשת את הנביא בתוך הרקע של דברי הנבואה. גישה זו אינה רואה את הנבואה כדבר חזון לעתיד אלא כסקירת המציאות המתהווה. לפי ההשקפה הזאת עומד הנביא בעצם התהוות המאורעות שעליהן הוא מתנבא; הנביא הוא מעין פוליטיקאי חרוץ ונבון, הרואה בעין פקוחה את המציאות סביבו ויודע את המתרחש בעולם הפוליטי וחש עתידות אשר באופק; מעין פובליציסט מוכשר המעז לנחש את המחר עפ"י צירוף מסבות היום. השקפה זו הביאה את החוקרים לפסול כל נבואה שאינה בתחום ראייתו הטבעית של הנביא.